

vigasság

MÁLNA ANDRÁS ALAJOS ÉLETE ÉS CSELEKEDETEI

Orbán János Dénes

Málna András Alajos varangyosgölöncséri tanítómester és polihisztor eppeg a századforduló esztendejében született, Varangyosgölöncsén. Tizennyóc esztendőös vót, mikor katonának elvitték, mire hazaért, a hazáját az oláh elvette. Udvarhelyen járt a képzőbe, s így lett tanító, de ennél többre es érzett hivatást, történet- és naplóíráásra, néprajzi gyűjtésre, s legfőképpen arra, hogy népével a világirodalmat megismertesse. Málna András Alajos ugyan anyanyelvén kívül csak magyarul beszélt, s annyit olá hul, amennyivel el tudta küdeni őket valahová, de magyarból aztán írtó jól tudott székelyre fordítani, s magyarra le vót fordítva sok minden.

Mivel a túlbeszélést, a nyeletlenkedést s a hülyeséget nem szerette, általában át es dógozta és meg es kurtította a műveket, hogy csak a lényeg maradjon a tanuló gyermekeknek s leányoknak. S úgy dógozta át, hogy egyszerre értsék s tanuljanak belőle rendet. Rend legyen aztán! – ez vót Málna András Alajos jelígeje az életiben.

Mivel délceg, erős ember vót, a második háborúban es elvitték katonának, a vége felé – Horthy Miklós –, de ment es szívesen, hogy nehogy úgy járjon, mint az elsőben, hogy hazament, s az oláhé vót a haza. De úgy járt, esment.

S alig ért haza, már jött az orosz, s Szibériába elvitte. Dógoztatták, de bírta, csak a hőségre panaszkodott néha, s alig várta, hazaérhessen a jó hús Székelyországba. Haza es engedték, kilenc esztendő múlva, s addig az összes földjét a kollektív elvette, s a haragosa a feleségét. Sajnálta es erőssen a földet.

Mit tehetett, folytatta a munkáját, de a száját fogni nem bírta, s szidta az oláht meg a kommunistákat mindenhol. S a fosküpi a Szekunak megmondta, s bévítették s meghutyuruzták, de erőssen. Kijött, s folytatta, akkor aztán megint bévítették, s még erősebben eltángálták a szerencsétlent. Na, akkó már hallgatott, de írt levelet a Szabad Európa Rádiónak, hogy őt elnyomják s tángálják, de hiába, met ő még a Bibliát es lefordította már székelyre, s abban megaszonta, milyen nyelven beszél a Sátán, s hogy hívják a fővárost, ahol székel. A rádió bé es mondta, jött es azonnal a Szeku, s fel es csomagoltak mindent, amit a házban találtak, a Székely Bibliát s a naplóit s minden egyéb munkáját, s azokat örökre elrekkentették. S Málna András Alajost a Deltába elvitték, hogy vágja a nádat.

Vágta es három esztendeig s akkor hazaengedték. S haza se ért jóformán, egy bálba elment, hogy vigadjon cseppet a sok keserűség után. Lett is akkora vigasság, hogy Szeredáig hallatszott a székely himnusz s az *Ott ahol zúg az a négy folyó* s a *Vigadott az oláh tizennyócban*, s a Szeku esment jött, s soha senki Málna András Alajost többé nem látta.

Fordítói, történetírói munkásságából csak az a néhány oldal maradt meg, amit a Szabad Európa Rádiónak eljuttatott: a *Micimackó* székely változata (*Misimackó*), *A kis herceg* átültetésének egy töredéke, a Hófehérke székely verziója (*Hófehérnépecske*) és a *Székely Biblia* első paszuszusai (*A gányolás könyűje*). Ezek is bizonyítják, micsoda bühnagy veszteség érte a székely kultúrát azzal, hogy a Szeku elrekkentette Málna András Alajos életművét.

A rendszerváltás után szü-

lőfalujában róla nevezték el a kultúrotthont. Domborművet is akartak készíteni a tiszteletére, mely a tanítómestert és átköltésének főhősét, az agyargó Misi-mackót ábrázolta volna, amint két hatalmas kacorbicskával kergetnek egy bocskorost, míg felettük egy kétfejű ülü a csőriben tartja a Székely Bibliát.

Sajnos a műalkotás elkészítését sem a román, sem a magyar kultuszminisztérium nem támogatta.

SZÉKELY MŰFORDÍTÁS

A kerge szű

Charles Bukowski: *The Laughing Heart*

English / Hungarian / Siculus version
angol / magyar / székely verzió

The Laughing Heart

your life is your life
don't let it be clubbed into dank submission.
be on the watch.
there are ways out.
there is light somewhere.
it may not be much light but
it beats the darkness.
be on the watch.
the gods will offer you chances.
know them.
take them.
you can't beat death but
you can beat death in life, sometimes.
and the more often you learn to do it,
the more light there will be.
your life is your life.
know it while you have it.
you are marvelous
the gods wait to delight
in you.

A nevető szív

a te életed az a te életed
ne hagyd hogy beadja a nyirkos unalmast.
állj a vártán.
vannak kiutak.
fény is ég valahol.
nem túl nagy fény de
a sötétségre ráver.

állj a vártán.
az istenek új esélyt kínálnak neked.
ismerd meg őket.
vedd át azokat.
nem versz rá a halálra,
de életed folyamán néha ráversz.
és minél gyakrabban összejön
annál erősebb lesz a fény.
a te életed az a te életed.
ismerd meg addig amíg a tiéd.
csodás vagy
az istenek várják hogy gyönyörre gyúljanak
benned.

A kerge szű

a te életed faluja az a te életed faluja.
ne mánhaggyad hogy belégübüljék
abba alusztos nyüves földbe.
nyisd ki a gülü szemeidet.
mindig van egy alszeg meg egy felszeg
mindig ég Márisnál a lámpa.
lehet hogy olyan amilyen
de a setétségnél sej de jobb azétt.
nyisd ki a gülü szemeidet.
az istenek mindig guruzsmálnak valamit.
igyál velük jó háziszótttest
kecmeregj velük.
Durumót nem tudod elagyabugyalni
de ne nyeletlenkedj a kopjafával – ráér.
minél többet monyókolsz
annál tovább ég Márisnál a lámpa.
a te életed faluja a te életed faluja
az a tied el nem szedik tőled.
olyan szép vagy mint egy szentsimoni hagyma.
az istenek várják hogy valaki töccsön
s legyen mán egy csepp guruzsma ejszen.

MÁLNA ANDRÁS ALAJOS fennmaradt műveit Orbán János Dénes teszi közzé az *Alkalmi mesék idegbeteg fölöttékeknek* (1. kiadás: Erdélyi Híradó, Kolozsvár, 2012; 2. kiadás Athenaeum, Budapest, 2014) valamint *Véres képeslap Erdélyből* (Előretolt Helyőrség Íróakadémia, Budapest, 2018) című könyveiben.

kritika

HOGYAN LESZ MORDORBÓL TÜNDÉRORSZÁG?

Nem ajánlatos Orbán János Dénes újabb szépprózáit tartalmazó, *Véres képeslap Erdélyből* című kötetét kézbe venni. Nem, mert az ember hagy asszonyt, pereputtyot, csapot és papot, s addig le nem teszi, míg ki nem olvasta, fel nem falta azt.

Hessegtessem el az olvasók egy másik részét is: a könyvet nem ajánlom azoknak, akik a lét mélységes milyenségének metafizikai szintjeit próbálnák megfejteni az olvasás, eme intellektuális időtöltés által. Ám annál inkább kínálom, székely szóval élve tésztalom azoknak, akik hajlandók belezuhanni egy nyúlüregbe, és felfedezni

egy új világot, mint Alice Cso-daországot.

És micsoda világot! Abban, ahogyan Orbán János Dénes leírja a mord székely tájat, ott van Jókai Mór tájleírásainak párlata, legalább olyan magas szinten, mint Az aranyemberben a Vas-kapu vagy a Senki szigetének megjelenítése. Imígyen vezet be minket OJD a félelmetes és eg-

zotikus székely világba: „Micsoda, micsoda hely! Zordon, hitvány, bühnagy hegyekkel van teli, melyek oly meredek, hogy a juhokat kötéllel kell leereszteni legelni a hegyoldalon. Sűrű, rusnya fenyvesek meredeznek a nagy bűdös semmibe”.

Amikor már úgy éreznénk, ezt ennél érzékletesebben nem is lehetne kifejezni, következik a ráadás: „De miféle népek lakják Gölöncsért? Kik azok, akik ily zordon környéket választottak hazájukul? Ők a hírhedt csíki székelyek. Termetük szálkás és izmos, mellük szőrös, szemük vér-

ben forog, zsebükben beretvaéles bicska, övükben fejsze. Aztán a férfiakról ne is beszéljünk...” Úgy nő ki a humor a zord fenségből,

hogy az olvasó vagy hallgató esik le a székről a röhögéstől.

A szerző agya mindegyre beindul, például, ha gyermekszülésről van szó, akkor legkevesebb nyolccal számol, szeretet rabelais-i túlzásokba esni, és ezt szép alaposan ki is fejti: „Nincs nap, hogy a korcsomában meg ne szűrnának valakit. Ha egy bálon vagy lagzin véletlenül nincs bicskázás, úgy kötelező megismételni a mulatságot. A gölöncséri asszony nyolc-kilenc gyermeket szül, úgy van ez kiszámolva: egy a pataknak,

(folytatás a 3. oldalon)